

La imatge de l'Imperi: un missatge de poder i prestigi que roman eternament vinculat al marbre

«*BARCINO-TARRACO-ROMA. PODER I PRESTIGI EN MARBRE*»

Reunió internacional en homenatge a Isabel Rodà de Llanza

L'ICAC i la URV, amb la col·laboració del MUHBA de Barcelona, organitzen una reunió internacional d'especialistes per a reflexionar sobre l'ús del marbre com a símbol de poder i prestigi a l'Imperi romà.

21-23 de novembre, MUHBA Plaça del Rei (Barcelona)

L'omnipresència de **marbres i altres roques ornamentals** (*marmora*) a les ciutats antigues, tant als municipis i colònies de l'Imperi —com *Barcino*— com a les grans metròpolis provincials —com *Tarraco*—, revela de manera contundent com el poder de *Roma*, la gran capital, es projecta en totes les manifestacions, polítiques, econòmiques i socials.

D'altra banda, les estratègies i capacitats tècniques dels antics romans mostren l'altíssim grau d'adaptabilitat i potència logística per explotar les **pedreres**, distribuir el material a través de grans **rutes comercials** i transformar-lo al servei de la imatge de l'Imperi: un missatge de poder i prestigi que roman eternament vinculat al marbre.

Aquesta reunió vol destacar el valor d'aquests materials com a **símbols d'estatus**, presents en la decoració arquitectònica, l'escultura i l'epigrafia monumental, entre d'altres. Aplegarà especialistes de diferents àmbits acadèmics i diverses disciplines científiques d'àmbit català, peninsular i internacional.

L'acte és també un **homenatge a la Dra. Isabel Rodà de Llanza**, catedràtica emèrita d'arqueologia de la UAB i exdirectora de l'ICAC, que farà una **lliçó magistral** abans de la

cloenda de la reunió, dissabte 23 de novembre a les 12.30 h. Aquest mateix dia es farà també una **visita guiada a les col·leccions del magatzems del MUHBA** a la Zona Franca, que s'obriran especialment per l'ocasió.

**REUNIÓN INTERNACIONAL EN HOMENAJE
A ISABEL RODÁ DE LLANZA /
REUNIÓN INTERNACIONAL EN HOMENAJE
A ISABEL RODÁ DE LLANZA /
INTERNATIONAL MEETING IN HOMAGE
TO ISABEL RODÁ DE LLANZA**

**DIVENDRES 22 DE NOVIEMBRE
VIERNES 22 DE NOVIEMBRE
FRIDAY, NOVEMBER 22**

**SESSIÓ II. PARAULES I IMATGES:
EL MISSATGE ETERN DEL MÀRBR
SESIÓN II. PALABRAS E IMÁGENES:
EL MENSAJE ETERNO DEL MÁRMOL
SESSION II. WORDS AND IMAGES:
THE ETERNAL MESSAGE OF MARBLE**

9.30 h
PONÈNCIA MARC / PONENCIA MARCO /
KEYNOTE LECTURE

Il lapicida, questo sconosciuto

Antonio Sartori (Università degli Studi di Milano)

10.20 h

**Troballes epigràfiques inèdites a la ciutat
romana d'Empúries**

Joaquim Tremoleda, Marta Santos,
Pere Castanyer (Museu d'Arqueologia
de Catalunya, Empúries)

10.40 h

**De Tortosa a Caesar Augusta:
el viaje de la epigrafía honorífica**

Francisco Beltrán (Universidad de Zaragoza),
Diana Gorostidi (Universitat Rovira i Virgili-
ICAC)

11.10 h

**¿Exegi monumentum perenne?
Actualización del mensaje epigráfico sobre
monumentos funerarios y votivos**

Serena Zoia (Università degli Studi di Milano)

11.20 h

Pausa / Break

11.40 h

**Dionysos en la mesa. Los hermas de
pequeño formato del Museu d'Arqueologia
de Catalunya, Barcelona**

Antonio Peña (Universitat Autònoma
de Barcelona)

12 h

**Consideración de un conjunto de
sarcófagos de Tarraco a través de las
páginas**

Isabel Moreno (Museu d'Arqueologia de
Catalunya), Montserrat Claveria (Universitat
Autònoma de Barcelona)

12.20 h

**Los ciclos escultóricos de Quinta das
Longas y los talleres de Afrodísias en
Hispania**

Trinidad Nogales (Museo Nacional de Arte
Romano, Mérida)

12.40 h

L'emploi du marbre en Narbonneaise

Vassiliki Gaggadis-Robin (Centre Camille
Jullian, Maison Méditerranéenne des Sciences
de l'Homme, Aix-Marseille Université)

13 h

**Pechos, amor y poder: retratos maritales
de Roma al Renacimiento**

Manuel Parada (ICAC-Universidad de
Valleadolid), Laura María Palacios
(Universidad Complutense de Madrid)

13.20 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

16 h

**SESSIÓ III. MATÈRIA DE PODER
SESIÓN III. MATERIA DE PODER
SESSION III. THE MATERIAL OF POWER**

16 h

**PONÈNCIA MARC / PONENCIA MARCO /
KEYNOTE LECTURE**

**Marmi e proprietà delle cave in età
tardorepubblicana**

Patrizio Pensabene (Università degli Studi
di Roma-La Sapienza)

16.50 h

**La pedra de Montjuïc, marcadors
petrogràfics per identificar la pedra
insígnia de Barcelona**

Lluís Casas (Universitat Autònoma de
Barcelona), David Parcerisa, Aureli Álvarez,
Christian Prado, Kusi Colonna-Petri,
Montserrat Puigès, Roberta Di Febo,
Marta Moreno, Isabel Mereno

17.10 h

**El Pirineo, una fuente principal de mármol
en el occidente romano**

Pilar Lapuente i J. Antonio Cuchi
(Universidad de Zaragoza)

17.30 h

**Broccatello... de Tortosa? Darreres
novetats entorn de l'explotació del jaspi
de La Cinta. Dels romans als segles XVI**

Anna Gutiérrez García-M. (ICAC),
Hilari Muñoz (IES Dertosa, Tortosa)

17.50 h

**Pausa / Break
18.10 h**

**De Augusto a los Borbones: el uso del
marmor de Espejón como imagen del poder**

Virginia García-Entero (Universidad Nacional
de Educación a Distancia)

18.30 h

**El significado del color. A propósito de
algunos marmora policromos originarios
del sur de Hispania**

Begoña Soler (Universidad de Murcia-ICAC)

18.50 h

**De mil colores: el mármol policromo del
valle del Guadalquivir**

Olivia Rodríguez (Universidad de Sevilla)

19.10 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

Cloenda / Clausura / Closing remarks

17.50 h

**PAUSA / BREAK
18.10 h**

**De Augusto a los Borbones: el uso del
marmor de Espejón como imagen del poder**

Virginia García-Entero (Universidad Nacional
de Educación a Distancia)

18.30 h

**El significado del color. A propósito de
algunos marmora policromos originarios
del sur de Hispania**

Begoña Soler (Universidad de Murcia-ICAC)

18.50 h

**De mil colores: el mármol policromo del
valle del Guadalquivir**

Olivia Rodríguez (Universidad de Sevilla)

19.10 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

Cloenda / Clausura / Closing remarks

17.50 h

**PAUSA / BREAK
18.10 h**

**De Augusto a los Borbones: el uso del
marmor de Espejón como imagen del poder**

Virginia García-Entero (Universidad Nacional
de Educación a Distancia)

18.30 h

**El significado del color. A propósito de
algunos marmora policromos originarios
del sur de Hispania**

Begoña Soler (Universidad de Murcia-ICAC)

18.50 h

**De mil colores: el mármol policromo del
valle del Guadalquivir**

Olivia Rodríguez (Universidad de Sevilla)

19.10 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

Cloenda / Clausura / Closing remarks

**DIJOUS 21 DE NOVEMBRE
JUEVES 21 DE NOVIEMBRE
THURSDAY, NOVEMBER 21**

16 h

BENVINGUDA / BIENVENIDA / WELCOME

Carles Vicente (Director de Memòria,
Història i Patrimoni), Josep Bracons
(MUHBA), Carme Miró (Servei d'Arqueologia),
Josep M. Palet (ICAC), Gemma Puigvert
(UAB), Diana Gorostidi, Anna Gutiérrez
García-M. [coauthors]

16.30 h

**SESSIÓ I. CIUTATS DE MÀRBR
SESIÓN I. CIUDADES DE MÁRMOL
SESSION I. CITIES OF MARBLE**

16.20 h

**PONÈNCIA MARC / PONENCIA MARCO /
KEYNOTE LECTURE**

**Making Rome a city of marble:
reconsidering the organization of marble
import, storage and distribution at Portus**

Simon Key (University of Southampton-
British School at Rome)

17.10 h

**Lapis redibivus, viejas piedras para nuevas
formas. Spolia en Barcino**

Julia Getrán (Facultat Antoni Gaudí,
Ateneu Universitari Sant Pacià)

17.30 h

Arqueologia de Gerunda i suburbium

Josep Maria Notia (Universitat de Girona)

17.50 h

Pausa / Break

18.10 h

**El mármol ausente de Lucus Augusti
(Lugli). Primeres apuntes sobre el uso
y consumo de un bien de prestigio**

Silvia González Soutelo (MIAS-Universidad
Autónoma de Madrid)

18.30 h

**El foro colonial de Carthago Nova:
novedades arqueológicas**

José Miguel Noguera (Universidad de
Murcia)

18.50 h

**I patterns decorativi in marmo colorato
nei pavimenti degli edifici di culto e privati
a Roma**

Mariada De Nuccio (Fondo Musica-Ambiente
Italiano, Roma)

19.10 h

**No sólo mármol. Grabar y escribir en la
piedra para construir, en algunos ejemplos
de Asia Menor en época romana**

Adalberto Ottati (Trinity College Dublin),
Serena Vinci (Auzonius Institut CNRS-
Université Bordeaux-Montaigne, LabEx
Sciences archéologiques de Bordeaux)

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

19.30 h

**Debat i final de la sessió / Debate y final de
sesión / Discussion and end of session**

Portada:
Placa dedicada pels seivrs augustals a la colònia
de Barcino © Jordi Puig

Portada:
Placa dedicada por los seivrs augustales en la
colònia de Barcino © Jordi Puig

Cover:
Plaque dedicated by the seivrs Augustales to the
colony of Barcino © Jordi Puig

Barcino-Tarraco-Roma és el resultat de la confluència dels projectes de recerca «*Officinae lapidariae tarraconenses. Canteras, talleres y producciones artísticas en piedra de la Provincia Tarraconensis*» (HAR2015-65319-P, MINECO/FEDER, UE) i «El mensaje del mármol: prestigio, simbolismo y materiales locales en las provincias occidentales del Imperio romano entre las épocas antigua y altomedieval a través del caso de Hispania» (PGC2018-099851-A-I00, MINECO/FEDER, UE).

Coordinació científica: **Diana Gorostidi Pi** (ICAC-URV) i **Anna Gutiérrez Garcia-Moreno**. (ICAC).

MUHBA PLAÇA DEL REI, Sala de Martí l'Humà

Entrada gratuïta

informaciomuhba@bcn.cat

barcelona.cat/museuhistoria

facebook.com/barcelonacultura

twitter.com/bcncultura